

Par izglītību, kas palīdzēja saglabāt latvietību

Vakar Latvijas Universitātē svinīgi tika atvērta grāmata "Rietumu trimdas latviešu pedagoģiskā doma" (1944-1990), ko laidis klajā apgāds "RaKa". Antoloģiju sastādījis pazīstamais pedagoģijas vēstures pētnieks Dr.hist.**Alfrēds Staris**, un tās izdošanu atbalstījis PBLA Kultūras fonds un Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā.

Grāmata tapusi Latvijas Zinātnes padomes projekta ietvaros prof.Aīdas Krūzes vadībā. Antoloģija lasītājus iepazīstina ar trimdas izglītības darbiniekiem, kas ar saviem publicētajiem darbiem un praktisko darbību devuši vislielāko ieguldījumu pedagoģiskās domas veidošanā. Starp viņiem ir tādas izcilas personības kā Edgars Dunsdorfs, Andrejs Eglītis, Velta Rūķe-Draviņa, Eduards Silkalns, Alberts Spoģis un Līga Ruperte, Valters Nollendorfs un Vaira Viķe-Freiberga. Arī Sinku dzimta, no kuras nākuši pedagogi vairākās paaudzēs. Par 40 pedagogiem sniegtas plašākas ziņas un publicēti viņu darbu fragmenti, par 115 trimdas tautskolotājiem publicētas īsbiogrāfijas. Ievērojamais trimdas latviešu skolu organizētājs un vadītājs Jānis Mežaks 1955.gadā rakstījis: "Ja kādreiz Bismarks teica, ka Sedanā kauju uzvarēja Vācijas skolotāji, tad strādāsim tā, lai vēsturnieks kādreiz varētu teikt - izklaidēto latviešu tautu tēvijā Latvijā pārveda skolotāji." Dzīve dažādajās mītnes zemēs, atšķirtība no dzimtenes mudināja skolotājus un izglītības darbiniekus radīt šiem apstākļiem atbilstīgu pedagoģisko domu, mācību un audzināšanas sistēmu, lai saglabātu jaunatnes apziņā nacionālo garu, iemācītu tēvu valodu un iepazīstinātu ar tautas tradīcijām. Pazīstamais pedagogs, folklorists, literatūrzinātnieks un dzejnieks Ludis Bērziņš 1947.gadā rakstījis: "Valoda nav tikai tukša skaņa. Valoda ir allaž trauks, pilns garīga satura."

Antoloģija veidota ciešā kontaktā ar ārzemju tautiešiem, redakcijas kolēģijā sadarbojoties ar pedagoģijas vēsturniekiem no Zviedrijas, Vācijas, ASV, Kanādas un Austrālijas. Vairāki no viņiem piedalījās arī grāmatas atvēršanas svētkos.

Šī grāmata ir ceturrtā antoloģiju sērijā par pedagoģiskās domas attīstību Latvijā no pašiem pirmsākumiem līdz mūsdienām. Trimdā uzkrātā pieredze ir latviešu nacionālās pedagoģiskās domas, garīgās kultūras neatņemama sastāvdaļa, bez kuras apzināšanas latviešu pedagoģiskās domas vēsture nebūtu pilnīga.